

De Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg, Deel 2: Beslissing verplichte zorg en rol van familie

De Wet Bopz wordt over enige tijd vervangen door de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg. Het wetsvoorstel is op 14 februari 2017 aangenomen door de Tweede Kamer. Een belangrijk verschil met de Wet BOPZ is dat de zogenaamde verplichte zorg straks ook buiten een instelling opgelegd kan worden.

Verplichte zorg is zorg die ondanks verzet van de betrokkene en/of diens vertegenwoordiger kan (en alleen mag) worden verleend op grond van een (machtiging tot voortzetting van de) crisismaatregel, een zorgmachtiging, een beslissing tot tijdelijke vrijheidsontneming voorafgaand aan een crisismaatregel of een beslissing tot tijdelijke verplichte zorg in een noodsituatie.

Een crisismaatregel

Alleen de burgemeester van de gemeente waar een persoon zich bevindt, mag een crisismaatregel nemen.¹ Dat mag als er onmiddellijk dreigend ernstig nadeel is. Onder 'ernstig nadeel' wordt verstaan: "het bestaan van of het aanzienlijk risico op: a. levensgevaar, ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang, ernstig verstoorde ontwikkeling voor of van betrokkene of een ander, b. bedreiging van de veiligheid van betrokkene al dan niet doordat hij onder invloed van een ander raakt, c. de situatie dat betrokkene met hinderlijk gedrag agressie van anderen oproep of d. de situatie dat de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is."

Ook moet een vermoeden bestaan dat het gedrag als gevolg van een psychische stoornis dit dreigend ernstig nadeel veroorzaakt. Verwacht wordt dat met de crisismaatregel het ernstig nadeel kan worden weggenomen. De crisissituatie moet wel zo ernstig zijn dat de procedure voor een zorgmachtiging niet kan worden afgewacht. Er moet vanzelfsprekend ook verzet tegen de zorg zijn door de betrokkene en/of diens vertegenwoordiger. Naasten van de betrokkene hebben geen formele rol bij de totstandkoming van de crisismaatregel.

De volgende naasten ontvangen wel een kopie van een beslissing van de rechter op een verzoek tot een machtiging tot voortzetting van de crisismaatregel: de vertegenwoordiger, de ouders van een minderjarige betrokkene, de echtgenoot, geregistreerde partner, degene met wie een samenlevingscontract is gesloten, levensgezel of degene die betrokkene verzorgt.

¹ Een crisismaatregel is een door de burgemeester opgelegde maatregel om verplichte zorg te verlenen. Zie voor het begrip verplichte zorg deel 1 van deze kroniek.

Een zorgmachtiging

Iedereen kan een melding doen bij het college van burgemeester en wethouders over een persoon die in die gemeente verblijft, als degene van mening is dat er aanleiding is voor verplichte zorg. Het college doet een aanvraag bij de Officier van Justitie, die vervolgens een verzoekschrift bij de rechtbank indient. Het is een rechter die uiteindelijk beslist.

Voordat de OvJ een verzoekschrift indient, wijst hij een geneesheer-directeur van een zorgorganisatie aan die onderzoek moet doen. In deze fase kan een verzoekschrift worden vermeden als de betrokkene of diens vertegenwoordiger te kennen geeft met familie of naasten zelf een plan van aanpak te willen opstellen om verplichte zorg te voorkomen. Als dit niet voldoende wordt gevonden, dan kan de betrokkene samen met de familie een zorgkaart opstellen. In een zorgkaart worden de voorkeuren van de betrokkene voor zorg vastgelegd. Daar moet zo veel als mogelijk is rekening mee worden gehouden.

Vervolgens wordt een zorgplan opgesteld. Dit gebeurt door een zogenaamde zorgverantwoordelijke. Er is in het parlement veel discussie geweest over welke zorgverleners 'zorgverantwoordelijke' mogen zijn. Uiteindelijk is besloten dat dat in ieder geval BIG-geregistreerden moeten zijn. Mogelijk wordt de kring later nog verder beperkt.

De zorgverantwoordelijke is verplicht voor aan het vaststellen van het zorgplan te overleggen met de voor de continuïteit van zorg relevante familie en naasten en bij de betrokkene betrokken zorgverleners. Het zorgplan wordt via de geneesheer-directeur aan de OvJ gezonden die vervolgens beslist of er daadwerkelijk een verzoekschrift wordt ingediend. De rechter beslist uiteindelijk op het verzoek. Dezelfde familieleden als bij de crisismaatregel ontvangen een kopie van het besluit.

Beëindiging verplichte zorg

In het besluit tot verplichte zorg wordt de termijn aangegeven. Als de geneesheer-directeur besluit om de verplichte zorg eerder te beëindigen, dan kan hij daaraan voorwaarden aan verbinden. Zo'n voorwaarde kan inhouden dat de betrokkene zich onder toezicht stelt van een zorgverlener hem hulp en steun verleent bij het naleven van de voorwaarden en beperkingen. Die deze zorgverlener is, is niet wettelijk omschreven en dus niet beperkt.

Mr. drs. S. (Shirin) Slabbers, senior jurist en consultant Gezondheidsrecht DAS

